

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi maataloustuotannon tasapainottamisesta annetun lain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan maataloustuotannon tasapainottamisesta annettua lakia muutettavaksi siten, että lain mukaisen maataloustuotannon vähentämistä koskevan sopimuksen tehneelle viljelijälle ja muullekin maaseutuelinkeinolain mukaiseen tukeen oikeutetulle henkilölle voidaan myydä valtion maasta lisäalue tai yhteismetsäosuus metsätalouteen suuntautuvan yritystoiminnan edistämiseksi siten, että kauppahinta voi jäädä osaksi tai kokonaan velaksi. Tarvittaessa voidaan metsäaluetta myydä

muullekin henkilölle kuin edellä tarkoitettulle viljelijälle. Velasta maksettaisiin korkoa valtiolle. Metsän myynnillä pyritään edistämään viljelijöiden maataloustuotannosta luopumista ja maaseudun elinvoimaisuuden säilyttämistä. Lisäksi ehdotetaan, että metsän myyntiä koskeva kauppakirja on vapaa leimaverosta.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

YLEISPERUSTELUT

1. Lainsäädäntö

Maataloustuotannon tasapainottamisesta annetussa laissa (1261/89), jäljempänä tasapainottamislaki, säädetään perusteista, joiden mukaan maataloustuotannon ohjaamista ja tasapainottamista koskevia toimenpiteitä saadaan maataloustulolain (736/89) 1 §:n 2 momentissa ja 17 §:ssä tarkoitettujen määrärahojen puitteissa vuosina 1990—1994 toteuttaa.

Tasapainottamislain mukaan valtion varoista voidaan maksaa palkkiota maataloustuotteiden tuotannon vähentämisestä, lopettamisesta tai kohdentamisesta. Palkkio voidaan maksaa joko valtion kanssa tehdyn sopimuksen tai palkkioon muuten oikeuttavan toimenpiteen perusteella.

Tasapainottamislaki on puitelaki, jossa valtioneuvostolle on annettu valtuudet käytettävissä olevien varojen rajoissa päättää tasapainottamistoimenpiteistä ja niiden yksityiskohtaisesta sisällöstä. Valtioneuvosto antaa tarkemat määräykset muun muassa toteutettavista

toimenpiteistä sekä eri toimenpiteisiin käytettävien varojen määrästä, sopimuksen tekemisen edellytyksistä ja sopimusehdoista sekä tasapainottamispalkkioiden määrästä, myöntämisperusteista ja maksamisen edellytyksistä.

2. Esitys ja sen tavoitteet

Maatalouden ylituotannosta pyritään asteittain eroon. Tämä merkitsee tarvetta supistaa voimakkaasti maatalouden tuotantopohjaa. Maatalouden rakennekehityksen vaatimukset lisäävät edelleen tarvetta vähentää maatilojen lukumäärää. Perinteistä maataloustuotantoa harjoittavien tilojen määrän supistumisen on tarkoituksenmukaista antaa toteutua myös maan heikoimmilla maatalousalueilla huolimatta siitä, että niillä ansiomahdollisuudet tilan ulkopuolelta ovat pääsääntöisesti vähäisimmät. Viljelijöiden halukkuus luopua sopimustoiminnan kautta maataloustuotannosta voi olla monissa tapauksissa riippuvainen siitä,

voivatko he saada tilallaan edelleen asuen myös jatkossa riittävän toimeentulon. Eräänä vaihtoehtona maaseudun elinkeinotoiminnan turvaamisessa on tällöin metsätaloustilojen perustaminen.

Metsätaloustilan arvioidaan antavan toimeentulon, jos tilan kestävä hakkuumäärä on vuosittain vähintään 500 m³. Tällaisia metsätaloustiloja arvioidaan olleen maassamme vuonna 1990 noin 2 400 kappaletta. Metsätalouteen erikoistuminen on mahdollista huomattavasti pienemmilläkin tiloilla, jos tilan ulkopuolisten tulojen määrää voidaan lisätä.

Maataloustuotannosta luopumisen ja metsätaloustilojen syntymisen edistämiseksi tasapainottamislakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että maataloustuotannosta kokonaan tai määrääjäksi luopuvalle viljelijälle voidaan myydä käypään hintaan valtion maasta metsälisäalue tai yhteismetsäosuus. Paitsi tasapainottamispalkkion saajille myös muille maaseutuelinkeinolain mukaiseen tukeen oikeutetuille voidaan metsätalouteen suuntautuvan yritystoiminnan edistämiseksi myydä maaseutuelinkeinolain mukaiseksi lisäalueeksi käyvällä hinnalla valtion maasta metsälisäalue tai yhteismetsäosuus.

Maaseudulla asuvan väestömäärän jatkuvasti pienentyessä on metsänhoitotöihin tulevaisuudessa varsin todennäköisesti vaikeata saada riittävästi työvoimaa. Riittävän toimeentulon antavien metsätaloustilojen perustaminen on omiaan vähentämään metsänhoitotöiden tekemättä jäämisestä aiheutuvien kansantaloudellisten tappioiden vaaraa. Tämä, kuten myös

maaseudun asutuksen säilyttämistavoite, puoltaa metsätaloustilojen muodostamista valtion maista myös muille kuin maataloudesta luopuville viljelijöille, esimerkiksi metsätalouden ammattilaisille. Metsälisäalue tai myös metsätila voidaan ehdotuksen mukaan tarvittaessa myydä käyvällä hinnalla muullekkin kuin maaseutuelinkeinolaissa tarkoitettulle henkilölle.

Ehdotuksen mukaan metsälisäalue, metsätila tai yhteismetsäosuus myytäisiin maatilahallituksen hallinnassa olevasta valtion maasta. Myös muuta valtion maata voitaisiin siirtää tätä tarkoitusta varten käyvän hinnan mukaisesta korvausta vastaan maatilahallituksen hallintaan. Korvaus siirrosta voisi olla vaihtomaata tai maatilatalouden kehittämisrahastosta maksettava rahallinen korvaus.

Esityksessä ehdotetaan lisäksi, että maaseutuelinkeinolain mukaiseksi lisäalueeksi luovutettavien alueiden ja yhteismetsäosuuksien luovutuskirjan leimaverovapauden osalta noudatetaan leimaverolain 30 §:n säännöksiä.

3. Esityksen organisatoriset vaikutukset

Maaseutupiireille aiheutuu jossain määrin lisätyötä metsälisäalueiksi, -tiloiksi ja yhteismetsiksi käytettävien alueiden arvioimisesta ja siinä yhteydessä suoritettavista muista toimenpiteistä. Tehtävien lisääntyminen ei kuitenkaan aiheuta henkilökunnan lisäyksen tarvetta eikä esityksellä ole organisatorisia vaikutuksia.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotus

2 §. *Tasapainottamistoimenpiteet.* Pykälään lisättäisiin uusi 3 momentti. Momentissa ehdotetaan, että maataloustuotannosta kokonaan tai määrääjäksi luopuvalle maaseutuelinkeinolain mukaiseen tukeen oikeutetulle viljelijälle voidaan myydä sen estämättä, mitä oikeudesta luovuttaa valtion maaomaisuutta ja tuloatuottavia oikeuksia annetussa laissa (687/78) säädetään, metsämaata valtion maasta tai osuutta valtion maasta muodostettavaan yhteismetsään siten, että kauppahinta voi jäädä kokonaan tai

osaksi velaksi. Maaseutuelinkeinolain mukaisen tuen saamisen edellytyksenä on muun muassa, että muodostuvalla yrityksellä on edellytykset jatkuvan kannattavan toiminnan harjoittamiseen ja että tuettava henkilö saa kokonaan tai osaksi toimeentulonsa maaseutuelinkeinolain mukaisesta toiminnasta sekä on henkilökohtaisilta ominaisuuksiltaan sellainen, että hänen tukemistaan voidaan pitää tarkoituksenmukaisena. Valtioneuvoston päätöksellä on tarkoitus määrätä, ettei pääsääntöisesti lisäaluetta tämän lain nojalla myytäisi henkilölle, joka on jo saavuttanut sukupolvenvaihdoseläkelain

mukaisen eläkeiän. Mikäli tilalla on kuitenkin meneillään sukupolvenvaihdos, voitaisiin lisäalue luovuttaa. Maaseutuelinkeinolain mukainen metsälisäalue saa sijaita enintään 30 kilometrin etäisyydellä ostajan taluskeskuksesta. Maataloustuotannosta pysyvästi luopuvalle viljelijälle lisäaluetta tai yhteismetsäosuutta myytäisiin niin paljon, että muodostuvasta metsätilasta tulisi elinkelpoinen.

Maataloustuotannosta luopuvan viljelijän ohella muullekin maaseutuelinkeinolain mukaisesti tuettavalle henkilölle voitaisiin käyvästä hinnasta myydä maaseutuelinkeinolain mukaiseksi lisäalueeksi valtion hallinnassa olevaa metsämaata tai yhteismetsäosuutta metsätalouteen suuntautuvan yritystoiminnan edistämiseksi. Tarvittaessa metsälisäalue, yhteismetsäosuus tai myös metsätila voitaisiin myydä muullekin kuin edellä sanotulle henkilölle, jos henkilöllä on edellytykset ryhtyä metsätaloustyrittäjäksi. Edellytyksenä olisi lisäksi, että myynti tukee maaseudun elinvoimaisena ja asuttuna säilyttämistä. Tarkoituksena on määrätä, että metsäaluetta voidaan antaa, jos yrittäjäksi ryhtyvä asuu enintään 30 kilometrin etäisyydellä metsätilasta. Yhteismetsäosuus ja muu alue voitaisiin antaa muille kuin maaseutuelinkeinolaissa tarkoitetuille henkilöille myös silloin, kun kaikkia yhteismetsäosuuksia tai vähäisiä metsämaan jäännöspaloja ei saataisi luovutetuiksi maaseutuelinkeinolain mukaiseen maansaantiin oikeutetuille.

Pykälän 4 momentissa ehdotetaan, että valtion maita voitaisiin käyvän hinnan mukaista korvausta vastaan siirtää maatilahallituksen hallintaan käytettäväksi tasapainottamislain tarkoituksiin. Maatilahallituksen hallintaan siirrettävistä maista korvaus suoritettaisiin joko vaihtometsänä tai maksuna maatalouden kehittämisrahaston varoista. Valtion maiden hallinnan siirto voidaan käytännössä hoitaa siten, että maaseutupiiri neuvottelee metsähallinnon piiriorganisaatioon kuuluvien tai muiden valtionmaata hoitavien viranomaisten kanssa lain tarkoituksiin sopivien alueiden rajoista ja muista hallinnan siirtoon liittyvistä seikoista. Hallinnan siirto tapahtuisi mainittujen paikallisviranomaisten allekirjoittamalla asiakirjalla. Valtioneuvosto voisi antaa tarkemmat määräykset hallinnan siirrosta. Valtioneuvosto voisi myös määrätä siirtoa koskevan asian ratkaistavakseen, mikäli siirrettävistä alueista ei muutoin päästä sopimukseen.

14 a §. *Metsälisäalueen ja yhteismetsäosuuden*

myyminen. Pykälässä säädettäisiin tarkemmin metsälisäalueen ja yhteismetsäosuuden myynnin ehdoista. Metsälisäaluetta tai yhteismetsäosuutta saataisiin 1 momentin mukaan myydä niin paljon, että muodostuvan metsätilan kestäväksi hakkuumääräksi tulisi 800 m³ vuodessa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin myytävien lisäalueiden ja yhteismetsäosuuksien muodostamisen, myymisen ja myyntihintojen panttioikeuden osalta soveltuvin osin noudatettavaksi maaseutuelinkeinolain mukaisia myyntihintoja koskevia säännöksiä.

Pykälän 3 momentti sisältää säännökset tasapainottamislain nojalla syntyvien valtion myyntihintasaamisten koroista, takaisinmaksuajoista, hintojen takaisinperimisestä sekä eräistä muista lisäalueiden myyntiin liittyvistä seikoista. Niiden osalta sovellettaisiin soveltuvin osin, mitä maaseutuelinkeinolain mukaisista lisämaanostoon myönnettävistä valtionlainoista on säädetty. Myyntihinnat voisivat, maaseutuelinkeinolain mukaisista valtion myyntihintasaamisista poiketen, jäädä myös pitkäaikaiseksi velaksi valtiolle. Valtioneuvoston päätöksellä on tarkoitus määrätä, että myyntihinnasta voi jäädä pitkäaikaiseksi velaksi valtiolle enintään 400 m³:n puuntuotosta vastaavan metsäalan hinta. Valtioneuvosto antaisi tarkemmat määräykset myyntiehdoista.

Tarkemmat määräykset metsäalueen ja yhteismetsäosuuden myynnistä, maan arvioimisesta ja käyttämisestä, etusijajärjestyksestä, asumisetäisyydestä, koroista, maksuhelpotuksista ja muista lisäalueen ja yhteismetsäosuuden myyntiin liittyvistä seikoista antaisi valtioneuvosto. Valtioneuvoston määrittämässä rajoissa olisi vastaava oikeus maatilahallituksella. Maatilahallituksen toimivaltaan on tarkoitus jättää lähinnä menettelytapoja koskevien määräysten antaminen.

Myyntihintojen takaisinmaksuaika on tarkoitus määrätä 5—15 vuodeksi silloin, kun yhteismetsäosuus tai lisäalue myydään maaseutuelinkeinolain mukaiseen tukeen oikeutetuille henkilöille. Velaksi jäävän kauppahinnan korkoprosentti on tarkoitus määrätä samaksi kuin maaseutuelinkeinolain mukaisissa valtionlainoissa. Kauppahintojen irtisanomisen osalta on tarkoituksena soveltuvin osin noudattaa, mitä maaseutuelinkeinoasetuksen 56 §:ssä säädetään. Kauppahintavelka voitaisiin määrätä heti takaisin maksettavaksi, jos metsälisäalueen tai metsätilan omistusoikeus siirtyy toiselle. Jos

metsälisäalueen omistusoikeus siirtyy toiselle sukupolvenvaihdoksen yhteydessä, voidaan tämä kauppahinnanosa kuitenkin lainoittaa maaseutuelinkeinolain nojalla myönnettävällä uudella maanostolainalla. Irtisanotulle pääomalle perittäisiin 16 prosentin vuotuista korkoa. Jos metsäalue tai yhteismetsäosuus luovutetaan muulle kuin tämän lain 20 §:ssä tarkoitettulle henkilölle ennen kuin valtioneuvoston määräämä vähimmäisaika ostamisesta on kulunut, voitaisiin myös henkilön hyväkseen saada korkoerotus periä takaisin valtiolle. Valtioneuvosto antaisi tarkemmat määräykset kauppahintavelan irtisanomisesta, korkoerotuksen suuruuden määräytymisestä ja muista takaisinperimiseen liittyvistä seikoista. Edellä tarkoitettun korkoerotuksen suuruus on tarkoitus määrätä siten, että vertailukorkona käytettäisiin käypää korkoa.

Edellä tarkoitettuja säännöksiä noudatettaisiin

siin soveltuvin osin myös silloin, kun metsäalue myydään muulle kuin maaseutuelinkeinolain mukaisesti tuettavalle henkilölle.

28 a §. *Leimaverovapaus.* Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 28 a §. Pykälä sisältää tasapainottamislain mukaisten luovutuskirjojen leimaverovapautta koskevan viittauksen leimaverolain 30 §:ään.

2. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

Edellä olevan perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

maataloustuotannon tasapainottamisesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään maataloustuotannon tasapainottamisesta 22 päivänä joulukuuta 1989 annetun lain (1261/89) 2 §:ään uusi 3 ja 4 momentti ja lakiin uusi 14 a ja 28 a § seuraavasti:

2 §

Tasapainottamistoimenpiteet

Sen estämättä, mitä oikeudesta luovuttaa valtion maaomaisuutta ja tuloa tuottavia oikeuksia annetussa laissa (687/78) säädetään, maataloustuotannosta pysyvästi tai määräajaksi luopuvalle viljelijälle voidaan myydä käypään hintaan hänen omistamaansa tilaan maaseutuelinkeinolain (1295/90) mukaiseksi lisäalueeksi soveltuva metsälisäalue tai yhteismetsäosuus maatilahallituksen hallinnassa olevasta valtion maasta siten, että kauppahinta voi jäädä osaksi tai kokonaan velaksi valtiolle. Tarvittaessa muullekin maaseutuelinkeinolaissa tarkoitettulle tukemiskelpoiselle viljelijälle voidaan myydä maaseutuelinkeinolain mukaiseksi

lisäalueeksi maatilahallituksen hallinnassa olevasta valtion maasta käypää hintaa vastaan metsämaata tai yhteismetsäosuus elinkelpoisen metsätaloustilan muodostamista varten. Metsälisäalue, metsätila ja yhteismetsäosuus voidaan tarvittaessa myydä käyvään hinnasta muullekin kuin edellä tarkoitettulle viljelijälle, jos myynti tukee maaseudun elinvoimaisena säilyttämistä.

Valtion maata voidaan siirtää tämän lain mukaisia toimenpiteitä varten maatilahallituksen hallintaan maatilatalouden kehittämisrahaston varoista suoritettavaa käyvän hinnan mukaista korvausta tai maatilahallituksen hallinnassa olevasta maasta annettavaa vaihtomaata vastaan. Valtioneuvosto antaa tarvittaessa tarkemmat määräykset maa-alueiden siirtämisestä.

14 a §

Metsälisäalueen ja yhteismetsäosuuden myyminen

Edellä 2 §:n 3 momentissa tarkoitettua metsälisäaluetta tai yhteismetsäosuutta saadaan myydä enintään niin paljon, että muodostuvan metsätilan kestäväksi hakkuumääräksi tulee noin 800 kuutiometriä vuodessa.

Tämän lain nojalla myytävien lisäalueiden ja yhteismetsäosuuksien muodostamisen, myymisen ja myyntihinnan panttioikeuden osalta on soveltuvin osin voimassa, mitä maaseutuelinkeinolain 38, 41—44 ja 46 §:ssä säädetään.

Myyntihinnan takaisinmaksuajan, koron, viivästyskoron, lyhennysten perimisen, maksuhelpotusten ja muiden kauppakirjaehtojen osalta noudatetaan soveltuvin osin, mitä maaseutuelinkeinolaissa (1295/90) säädetään lisämaanostoon myönnettyjen valtionlainojen osalta, kuitenkin niin, että myyntihinnan perimisestä huolehtii maatilahallitus ja että myyntihinta voi jäädä kokonaan velaksi valtiolle. Myyntihinnat ja korot tuloutetaan maatilatalouden kehittämisrahastoon. Jos ostettu metsäalue tai sen osa taikka yhteismetsäosuus luovutetaan muulle kuin tämän lain 20 §:ssä tarkoitettulle henkilölle ennen kuin valtioneuvoston määräämä vähimmäisaika ostamisesta on kulunut, voidaan myös henkilön hyväkseen saama korkoerotus periä myyntihinnan nostopäivästä lukien takaisin valtiolle.

Valtioneuvosto määrää tarkemmin valtion

maan käyttämisestä ja tarvittaessa myös metsälisäalueen ja yhteismetsäosuuden arvioimisesta, etusijajärjestyksestä, asumisetäisyydestä ja muista myynnin ehdoista sekä myyntihinnoista, koroista, korkoerotuksen suuruuden määräytymisestä ja muista takaisinperimiseen liittyvistä seikoista, maksuhelpotuksista ja muusta menettelystä metsälisäaluetta tai yhteismetsäosuutta myytäessä. Valtioneuvosto ja sen päätöksen nojalla maatilahallitus voi tarvittaessa antaa metsälisäalueen ja yhteismetsäosuuden myymiseen liittyvistä seikoista maaseutuelinkeinolaista poikkeavia määräyksiä.

Edellä tässä pykälässä säädettyä noudatetaan soveltuvin osin myös metsälisäalueen, metsätilan tai yhteismetsäosuuden myymiseen muulle kuin maaseutuelinkeinolain mukaisesti tuettavalle henkilölle.

28 a §

Leimaverovapaus

Tämän lain 2 §:n 3 momentissa tarkoitettun metsälisäalueen, metsätilan tai yhteismetsäosuuden luovutuskirjan leimaverosta on voimassa, mitä leimaverolain 30 §:ssä (1333/90) säädetään.

Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 199 .

Helsingissä 10 päivänä tammikuuta 1992

Tasavallan Presidentti

MAUNO KOIVISTO

Maa- ja metsätalousministeri *Matti Pura*

